

ou
St
tr
pp
ra
n

GULDTRAPPAN

Guldtrappan

De senaste åren har en rad skolor och kommuner och andra skolhuvudmän gjort satsningar på digitala verktyg och lärresurser för elever. Nu är det dags för nästa steg. Från goda exempel och enstaka föregångare bland huvudmän står vi inför en bredare genomförd skolutveckling, där alla skolor, lärare och elever drar nytta av digitaliseringen för kunskapsutveckling, samarbete och personlig utveckling.

Med anledning av detta har utmärkelsen GULDTRAPPAN instiftats för kommuner och andra skolhuvudmän som arbetar långsiktigt och strategiskt utifrån styrdokumentet, för ett framgångsrikt digitalt lärande i skolan, med gott ledarskap för kompetensutveckling och kollegialt lärande, digitala lärresurser och nätbaserat samarbete.

På initiativ av stiftelsen DIU och Sveriges Kommuner och Landsting har utmärkelsen Guldtrappan instiftats 2014.

Partners är: Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Vinnova, Sveriges Skolledarförbund, Skolchefsföreningen, Fronter AB, Glerups Utbildning AB, Liber AB, Modellen/Infomentor, Netsmart AB, stiftelsen DIU samt Sveriges Kommuner och Landsting.

Information om utmärkelsen och de sju kriterierna,
www.diu.se/guldtrappan

Kontaktpersoner

Peter Becker, Stiftelsen DIU, juryns ordförande, peter.becker@diu.se

Anna Carlsson, Sveriges Kommuner och Landsting, anna.carlsson@skl.se

Peter Karlberg, Skolverket, peter.karlberg@skolverket.se

Sju bedömningskriterier

Jury för Guldtrappan har bedömt skolhuvudmännen enligt följande kriterier:

1. Vision, strategi och plan för digital skolutveckling, förankrad i den lokala verksamheten, liksom i forskning och gällande styrdokument.
2. Digital infrastruktur för mångfaldiga, flexibla arbetssätt för elever, lärare och ledare vad gäller hårdvara, internet, trådlösa nät.
3. Digitala lärresurser och verktyg, licenser/avtal och strukturer för egenproducerade, inköpta och öppna resurser.
4. Pedagogiskt ledarskap för skolans digitalisering och pedagogisk verksamhet med stöd av it.
5. Inkludering av alla elever genom att med stöd av it göra pedagogiken tillgänglig för alla – oavsett funktionsförmåga.
6. Digitalt förändringsarbete för att utveckla nya och innovativa pedagogiska arbetssätt och arbetsformer.
7. Pedagogiskt erfarenhetsutbyte, kunskapsbildning och professionsutveckling för personal, såväl internt som extern.

Fem kommuner

Guldtrappan – för kliv mot digitalt lärande

Efter en öppen nominering har juryn med representanter för alla partners gjort ett urval av fem finalister till utmärkelsen GULDTRAPPAN 2015. Urvalet har gjorts efter sju kriterier för att beskriva verksamheten. De fem utvalda finalisterna är kommunerna Botkyrka, Falkenberg, Sandviken, Sollentuna och Sundsvall.

– Ett antal huvudmän har antagit utmaningen att vara i framkant i Sverige när det gäller skolutveckling med stöd av digitala verktyg. Modigt – och jag ser med spänning fram mot resultatet av arbetet, säger Per-Arne Andersson, direktör, chef för avdelningen för lärande och arbetsmarknad, Sveriges Kommuner och Landsting.

I denna folder möter du de fem huvudmän som är finalister till Guldtrappan 2015. De presenteras kort i form av glimtar från verksamheten och intervjuer från juryns besök hos de fem finalisterna.

Vid konferensen Framtidens lärande, vilken pågår den 6-7 maj på Münchenbryggeriet i Stockholm, kommer alla finalister att presenteras och vinnare av årets utmärkelse att tillkännages den 6 maj kl 17.30, www.diu.se/framtidenslarande

som inspirerar

Parterna bakom priset är Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Vinnova, Skolchefsföreningen, Sveriges Skolledarförbund, Fronter AB, Glerups Utbildning AB, Liber AB, Modellen/Infomentor, Netsmart AB, samt initiativtagarna stiftelsen DIU och Sveriges Kommuner och Landsting, vilka alla medverkar i juryarbetet.

Mer information om Guldtrappan www.diu.se/guldtrappan

Jury för Guldtrappan:

Peter Karlberg, Skolverket

Vilken allmän tendens kring skolans digitalisering kan man se hos finalisterna?

– Det mest utmärkande draget för ett framgångsrikt arbete är långsiktighet och det ställer stora krav på uthållighet i hela organisationen. Man måste vara beredd på att pröva och ompröva, på att lära inom den egna organisationen men också hämta inspiration och idéer från andra.

– Det räcker inte med att satsa på att tillhandahålla teknik utan det krävs ett genomtänkt arbete där lärares möjligheter att utveckla sin kompetens är avgörande. För att detta ska fungera behövs ett aktivt ledarskap på alla nivåer hos huvudmannen.

Hur har besöken hos finalisterna varit?

– Det har varit oerhört stimulerande att få delta i beredningsgruppens besök hos huvudmännen där vi mötts av stort engagemang och en stor bredvillighet att dela med sig av gjorda erfarenheter, både det som fungerat väl och sådant man fått ompröva och utveckla vidare. Samtidigt har det också blivit tydligt att det är utomordentligt kvalificerade finalister.

*Peter Karlberg, undervisningsråd Skolverket.
Foto: Annika Mellberg.*

IKT gruppen för gymnasieskolan i Botkyrka ger en bild av digitaliseringsprocesser i gymnasieskolan i samband med Guldtrappejuryens besök. Fr v: Isabella Lindström, Camila Avello Toro, Per Kassman, Andreas Hammarstedt, Peter Becker (ordförande i jury för Guldtrappan), Martin Andersson, Anna Widing Niemelä.

Samarbete och en förändrad kultur

Införande av egen dator till alla elever och införande av ny läroplan, Gy11 – samtidigt. Så såg det ut för Botkyrkas tre gymnasieskolor. Det var kanske lite mycket på en och samma gång men det är också något som sågs som en fördel. Styrdokumenten talade tydligt om digitaliseringen. Det gick att sammanföra satsningen på egen dator med den nya läroplanen.

– Gy11 skulle inte bli något extra när den implementerades utan datorerna skulle tänkas in redan från början, säger Anna Widing Niemelä, gymnasiechef, som också håller ihop den gemensamma IKT-gruppen för Botkyrkas tre gymnasier.

Det finns numera ett väl fungerande samarbete mellan de tre gymnasieskolorna

– Vi delar med oss av våra erfarenheter till varandra, säger Pär Kassman, biträdande rektor på St Botvid.

När gymnasieskolorna i Tumba besöker BETT och andra konferenser är delandet och de gemensamma

diskussionerna och träffarna kring hur det man upplevt på bortaplan kan användas i undervisningen på de egna skolorna ett självklart inslag. För att utmana sig själva arrangeras också RiskIT-veckor på skolorna, där alla ska testa något nytt under en vecka och dela med sig av erfarenheten.

På Tumba gymnasium finns lärare från alla arbetslag med i IKT-gruppen.

– Några ansvarar för att anordna Teachmeet för kollegorna, andra för andra delar av digitaliseringen, säger Andreas Hammarstedt biträdande rektor.

Nästa utvecklingsområde handlar om att få med eleverna.

– Vi försöker hitta former för det kollegiala lärandet och diskuterar hur vi ska kunna höja lägstånivån och hur vi kommer vidare. Vi får inte släppa taget och tro att vi är färdiga, säger Anna Widing Niemelä.

MONICA ESBORN

Botkyrka**En gemensam resa**

På många sätt började det med en resa till den amerikanska delstaten Maine. Med på resan var politiker, förvaltningsledning, rektorer och IT-chef som fick en gemensam erfarenhet av vad digitaliseringen – vid den här tidpunkten en dator till varje elev – kunde innebära för utmaningar, såväl tekniska som pedagogiska.

Studieresan avslutades med ett enskilt möte enbart med Botkyrka-delegationen för att skapa en samsyn kring vad de ville åstadkomma och vad respektive nivå behövde göra vid hemkomsten. I Botkyrka har politikerna funnits med hela resan och att vara bärare av idén är en viktig uppgift för ledare.

Initialt kom mycket att handla om tekniken, om öppna datorer och trådlösa nät. Men visionen har alltid handlat om den pedagogiska utvecklingen som digitaliseringen möjliggör och man gjorde och gör omfattande kompetenssatsningar, återkommande resor till BETT med erfarenhetsutbyte både i London och hemma.

– Nu handlar det mer om hur vi ska använda tekniken, hur vi får bäst effekt och vi ser att vi behöver arbeta fram en strategi för delande, säger Susanne Englund, rektor på Falkbergsskolan, .

Forskning för att synliggöra

En viktig pusselbit var att forskningen skulle finnas med, både för att titta på och dra lärdomar av den egna verkligheten, men också för att dela med sig.

Eva Jacquet, lektor på utbildningsförvaltningen, kan visa att digitaliseringen har förändrat undervisningspraktiken. Ett exempel är att undervisningen har blivit mer varierad och att fler verktyg används, vilket ger eleverna fler möjligheter att uttrycka sig, men Eva Jacquet ser också en digital klyfta.

– Skolan behöver kunna förhålla sig till det som eleverna redan kan när de kommer till skolan. Den behöver även kompensera och undervisa i sådant informellt lärande som elever från socioekonomiskt starka miljöer har med sig.

Ett projekt har prövats i årskurs åtta för att hitta vägar och metoder för att intressera elever som vanligtvis inte är så intresserade av skolan.

De olika skolorna har kommit olika långt. För att nå framgång måste digitaliseringen kopplas till en pedagogisk idé. En potential med datorn är att den skapar andra möjligheter till ett utåtriktat autentiskt lärande och skrivande. Ett sådant skrivande, till exempel att blogga, utvecklar per automatik en läsarmedvetenhet och gynnar skrivandet.

– På flera skolor pågår medvetna samtal kring vilka läs- och skrivpraktiker som gynnas av den digitala tekniken och vilka som inte gör det, där är vi nu, säger Eva Jacquet.

MONICA ESBORN

Ebba Östlin (S), ordförande i utbildningsnämnden i Botkyrka.

Pedagogik och demokrati

– Digitaliseringen är ingen ”quick fix” av skolan, det är en pedagogisk utvecklingsprocess, och man blir aldrig färdig, säger Ebba Östlin, (S), ordförande i utbildningsnämnden i Botkyrka.

Botkyrka är en kommun med tydliga socioekonomiska skillnader.

– Vi har hela Sverige i vår kommun, det är en väldig spännvidd och det är intressant och utmanande, menar Ebba Östlin.

Två frågor har stått i centrum – satsningen det pedagogiska perspektivet och det demokratiska uppdraget.

– Ett av målen med vår satsning på digitaliseringen av skolan är att pedagogiken ska utvecklas och att fler elever ska lyckas, att de ska nå längre.

Demokratifrågan handlar bland annat om tillgång till verktyg.

– Det är en stor skillnad i vår kommun på vilken tillgång eleverna har till digitala verktyg i hemmen. Där är skolan en viktig faktor för likvärdigheten. Våra elever ska inte bara vara konsumenter i den digitala världen utan också producenter.

CARINA NÄSLUNDH

Falkenberg

Förändrad klassrumspraktik och forskningsförankring för att alla ska lyckas

Direkt efter den nationella satsningen IT i Skolan, Itis, gavs fyra pedagoger uppdraget att fortsätta arbetet med att stödja förändringsarbetet ute i klassrummen. Sedan införandet av 1-1-datorer i ett forskningspartnersamarbete med Martin Tallvid startade 2007, har studiebesöken varit många. I Falkenberg är det full fart. Och systematiskt.

– Det viktigaste för att vi har tagit oss dit vi gjort, är att vi haft ett pedagogiskt fokus och ett samarbete mellan alla nivåer, säger Arja Holmstedt Svensson, förvaltningschef.

”Alla ska lyckas” – en resa

När kritiken kom från oroliga föräldrar ställdes tuffa krav på samarbetet mellan politiker och tjänstemän. Genom att informera och kommunicera och stå upp för visionen, lugnade sig stormen.

– Att vi också ganska snabbt fick återkoppling från forskaren Martin Tallvid att han kunde se att eleverna tyckte att skolan blivit roligare, är en annan viktig pusselbit. Lärarna blev tryggare och kände också stolthet över det vi gjorde, säger Arja Holmstedt Svensson.

Forskningsrapporterna lyfte fram att elever i behov av särskilt stöd var de största vinnarna och resultaten lyfte mest för de eleverna, när man mätte mot ”förväntat resultat”.

– Vi hade inte kunnat starta idag utan den resa vi gjort bakåt, inte minst att vi fick ihop teknik, pedagogik och ekonomi, betonar Elisabet Nord, verksamhetschef.

Utvecklarna IT och lärande

I Falkenberg tog man vara på den erfarenhet och kompetens som byggts upp genom den nationella Itis-satsningen. Fyra pedagoger fick fortsatt uppdrag för att arbeta ute på skolorna med att stötta lärarna.

– Vi upptäckte att det såg väldigt olika ut på skolorna, både tekniskt och kompetensmässigt, och där började arbetet med likvärdigheten, säger Anna Vilhelmsson, utvecklare.

Digital agenda

I dag har Falkenberg en ”Digital agenda”, där man formulerat hur det ska se ut i Falkenbergs skolor.

– Det är okej att testa i Falkenberg. Vi strävar efter en öppen delakultur där det är okej att visa även det som inte är färdigt, vi håller på att avliva Jante, framhåller Leif Sandlund, rektor på Skogstorpsskolan, en av de två pilotskolorna för 1-1.

Vad har då varit det viktigaste för att ta sig till den punkt Falkenberg befinner sig nu?

– Att förvaltning och politikerna varit överens och att vi arbetat på bred front med fokus på elevernas lärande, säger Anna Vilhelmsson.

– Att det hela tiden funnits delmål, det går inte att ta allt på en gång. Det krävs också målmedvetenhet och inte minst uthållighet, säger Elisabet Nord.

MONICA ESBORN

Mona Yussuf och Tilda Carlsson, från Skogstorpsskolan i Falkenberg, en av de första skolor som gick in i projektet 1-1.

Blogg som arbetsverktyg

Att arbeta med blogg är vardag för Mona Yussuf och Tilda Carlsson, elever på Skogstorpsskolan i Falkenberg. De skriver de flesta av sina arbeten i en blogg.

– Vi jobbar mycket med respons och ger kritik på varandras arbete, berättar Mona och Tilda.

– Vi har gått igenom hur man ger respons och vad som ska finnas med.

Olika lärare jobbar på olika sätt med datorerna. Flickornas idrottslärare Joakim Karlsson, gör till exempel filmklipp med beskrivningar av rörelser och moment i idrotten, något som uppskattas.

– Det är bra att se på filmerna, det ger mer tid på lektionerna, vi får mer tid att utvecklas.

CARINA NÄSLUNDH

Guldtrappan synliggör

– När skolans digitalisering tar nya kliv uppåt och framåt så behöver de som leder utvecklingen synliggöras. Utmärkelsen Guldtrappan blir då ett viktigt inslag, säger Per-Arne Andersson, Sveriges Kommuner och Landsting, som tillsammans med stiftelsen DIU tog initiativet till utmärkelsen.

Kerstin Angel (C), ordförande i Barn- och utbildningsnämnden i Falkenberg.

Samarbete och uthållighet

Samarbete på alla nivåer och uthållighet. Det är nyckelfrågan för ett långsiktigt arbete med digitalisering i skolan, menar Kerstin Angel (C), ordförande i Barn- och utbildningsnämnden i Falkenberg.

Falkenberg var först i landet med sin satsning på 1-1. Under resans gång finns olika steg, men för resan som helhet handlar det om samarbete och uthållighet.

– Nu är inte utmaningen längre tekniken utan att få det att hända i klassrummen. Och likvärdigheten, att det inte hänger på den enskilde läraren utan att det genomsyrar hela organisationen, säger Kerstin Angel.

När det gäller likvärdigheten hoppas Kerstin Angel också på en tydligare prioritering även på nationell nivå.

– En nationell digital agenda, som också tar upp frågor kring rektorsutbildningen och lärarutbildningen, både på grundnivå och när det gäller fortbildning. Det behövs kontinuerlig utbildning. Utvecklingen går snabbt. Men det går inte att vänta, vi måste jobba i små steg.

CARINA NÄSLUNDH

När juryn för Guldtrappan besökte Falkenberg tillbringades delar av dagen på Ljungbyskolan i en av de utvecklande lärmiljöer som Falkenberg satsar på. Foto: Carina Näslundh.

Falkenberg

Satsning på utvecklande lärmiljöer

I Falkenberg skapas nu förutsättningar för nya pedagogiska arbetsformer och ett nytt lärande genom en satsning på utvecklande lärmiljöer. Ska formerna för lärandet förändras räcker det inte med att tillsätta digitala verktyg i befintliga fysiska lärmiljöer, det behövs en förnyelse också av den fysiska miljön.

Digitala lärmiljöer har länge varit synonymt med en dator, eller en lärplatta per elev. I Falkenberg vill man nu vidga begreppet. Sedan ett par år tillbaka satsas på så kallade ”utvecklande lärmiljöer”. Fysiska lärmiljöer med mattor, soffor, ljuddämpande gardiner. Miljöer som både ger möjlighet till varierade arbetssätt och en lugnare miljö.

– Vi vill ha skolutveckling, men den fysiska miljön ser ut som den alltid har gjort, säger Elisabet Nord, verksamhetschef i Falkenberg.

De första två lärmiljöerna utvecklades på två skolor för två år sedan. Reaktionen var omedelbar och överväldigande positiv.

– Det blev ett stort engagemang. Eleverna var mer aktiva samtidigt som miljön blev lugnare. Här kan du komma in och se en elev som ligger på magen på soffan med boken på golvet och läser, om du skulle se det i ett vanligt klassrum skulle du reagera, här är det naturligt, säger Elisabet Nord.

Efter att de två första lärmiljöerna hade utvärderats har man satsat extra medel för att inreda fler nyskapande miljöer i kommunens skolor. Totalt sju stycken förra året och lika många i år. Varje utvecklande lärmiljö består av två klassrum och två grupprum som får nytt utseende, nytt innehåll och ny funktion för att underlätta en pedagogisk utveckling.

– Många rektorer jobbar också vidare och inreder fler utrymmen, men i mindre skala, berättar Elisabet Nord.

CARINA NÄSLUNDH

En skola för alla elever

– Vi måste ha en skola där elever vill vara och känner sig hemma. Förhoppningen är att öka måluppfyllelsen, men ännu mer intressant är att skolan måste ge eleverna lust att vara där och lust att lära. IT, nya arbetssätt och elevinflytande, det är några av de vägar vi arbetar med, säger Signe Brockman (S), ordförande i Kunskapsnämnden i Sandviken.

Sandviken har i nationellt perspektiv låga resultat. Nu kan man se en liten förbättring i yngre åldrar, men det är för tidigt att säga att det är säkerställt.

– Mitt uppdrag som nämndordförande har varit att hålla i, att ha tålamod, att stå upp för satsningen och inte vackla när allt inte varit rakt av positivt, säger Signe Brockman.

Uthållighet är ett nyckelord. Det tar tid.

– Man kan inte vänta med att starta en satsning bara för att alla lärare inte är med från början, men nu finns det många inom skolan som driver på. Det är lärare som driver på skolutvecklingen, men också eleverna.

CARINA NÄSLUNDH

Signe Brockman (S), ordförande i Kunskapsnämnden i Sandviken.

Edwin och Chrestin från Smultronbackens förskola i Sandviken visar hur de skapar interaktiva berättelser med lärplattan.

Språkutveckling i alla åldrar

Språket är nyckeln till kunskap och i Sandviken är elevernas språkutveckling, genom hela skolsystemet, en högt prioriterad fråga. Och målet är en högre måluppfyllelse för Sandvikens elever.

I Sandviken skriver sig barnen till läsning, det finns erfarenhet, nätverk, forskningsstöd och struktur. Men vad händer sedan? Mona Wiklander, specialpedagog och projektledare för Sandvikens språkutvecklingsarbete får ofta frågan: Ser ni några effekter sedan, i årskurs 7?

– Svaret är att om man inte succesivt fortsätter att jobba med språket, då händer det ingenting. Språkutvecklingen måste gå som en röd tråd genom hela skoltiden, säger Mona Wiklander.

I Sandviken har man nu den röda tråden, språkutvecklingsplanen är på plats och från höstterminen 2013 är man i gång med ett arbete som involverar alla lärare i grundskolan,

– Många lärare vet inte hur de ska göra för att hjälpa eleverna när det gäller läs- och skrivutveckling, säger Mona Wiklander

Nu är alla lärare involverade och satsningen vilar på tre ben, forskningsrön, undervisningspraktik och kollegiala samtal.

Nyckelpersoner på skolorna är lärarna i svenska i årskurs 4-9 tillsammans med specialpedagoger och speciallärare. Samtidigt har kommunens olika ämnesnätverk i uppdrag att jobba med språkutveckling i sina respektive ämnen.

Nu pågår arbetet med att utvärdera och utveckla kommunens språkutvecklingsplan. Och nu kommer även förskolan med i arbetet.

– Det är dialogen runt språket som är det viktigaste vi gör för eleverna i skolan, säger Mona Wiklander.

CARINA NÄSLUNDH

Jury för Guldtrappan: Mats Nilsson, Sveriges Skolledarförbund

– Jag hoppas de fem finalisterna kan inspirera andra kommuner och fristående huvudmän att komma i gång med arbetet med digitala läresurser så att fler barn och elever får möjlighet att utveckla sin digitala kompetens under sin skoltid, säger Mats Nilsson, förbundsordförande i Sveriges Skolledarförbund och medverkande i juryn för Guldtrappan.

Grej of the day med juryn för Guldtrappan

När juryn för Guldtrappan besökte Sandviken fick de testa på en ”Grej of the day” om Christer Fuglesang. Det var Line, Liam, Anna och Liam i årskurs 5 på Vallhovsskolan som grillade juryn, här tillsammans med sin lärare Jessica Jonsson.

Sandviken

Skolutveckling och förändrad praktik tillsammans med forskare

I Sandviken gjordes upptäckten, tillsammans med forskare, att en **en-till-en-satsning** bör starta så tidigt som möjligt för att stötta skriv- och läsutvecklingen – och **positiva signaler** finns när det gäller resultat.

Det är just sättet att arbeta tillsammans med forskare som blivit något av ett kännetecken för Sandviken. När *Att skriva sig till läsning* (ASL) skulle starta för alla skolor i kommunen fanns forskare med redan i planeringsstadiet. Forskarna är inte bara med och granskar det som sker ute i klassrummen utan finns med under resans gång, både för lärare, tjänstemän och politiker.

– Det handlar om att få ihop teori och praktik. Vi tror inte att vi kan allting, utan vi behöver forskningens granskande ögon utifrån och genom att arbeta tillsammans kan vi förhoppningsvis även lära oss det förhållningssättet, säger Lars Walter, grundskolechef.

En annan viktig del handlar om att vara självständig, både i förhållande till konsulter och leverantörer.

– Vi står tillsammans med forskningen för den här helheten, betonar Lars Walter.

Alla ska med – om ledarskap

Med en-till-en-satsningen såg man att skolan blev tryggare, roligare mer meningsfull och lustfylld.

– Vi har indikationer från de lägre årskurserna när vi följer upp,

att utvecklingen är positiv, säger Lars Walter.

En sak är helt klar: Ledarskapet är helt avgörande. I Sandviken var det så att när arbetet med *Att skriva sig till läsning* skulle starta ville alla rektorer vara med.

– En rektor behöver vara nyfiken, aktiv, följa forskning och fungera som en inspiratör när det gäller skolutveckling och digitalisering, säger Birgitta Vikström rektor på Hedängsskolan.

En utmaning handlar om att öka elevernas inflytande över innehåll och arbetssätt.

– Vi har ett gyllene läge, tekniken är på plats, reinvesteringarna är politiskt fastslagna, lärarna är digitalt grundutbildade och vi håller på att utarbeta ett flerårigt skolutvecklingsprogram, säger Inger Norman, skolchef.

I Sandviken används sällan ordet digitalisering längre, i stället talar man om skolutveckling. Och alla ska med.

– Det har varit oerhört viktigt för oss, vi strävar inte efter att gå så fort som möjligt utan mer efter att vi rör oss framåt, att alla gör det, understryker Lars Walter.

Samfällt betonar man i Sandviken den politiska ambitionen och viljan som den viktigaste förutsättningen för att man kommit dit man nu gjort.

MONICA ESBORN

Henrik Thunes (M), ordförande i Barn- och ungdomsnämnden i Sollentuna.

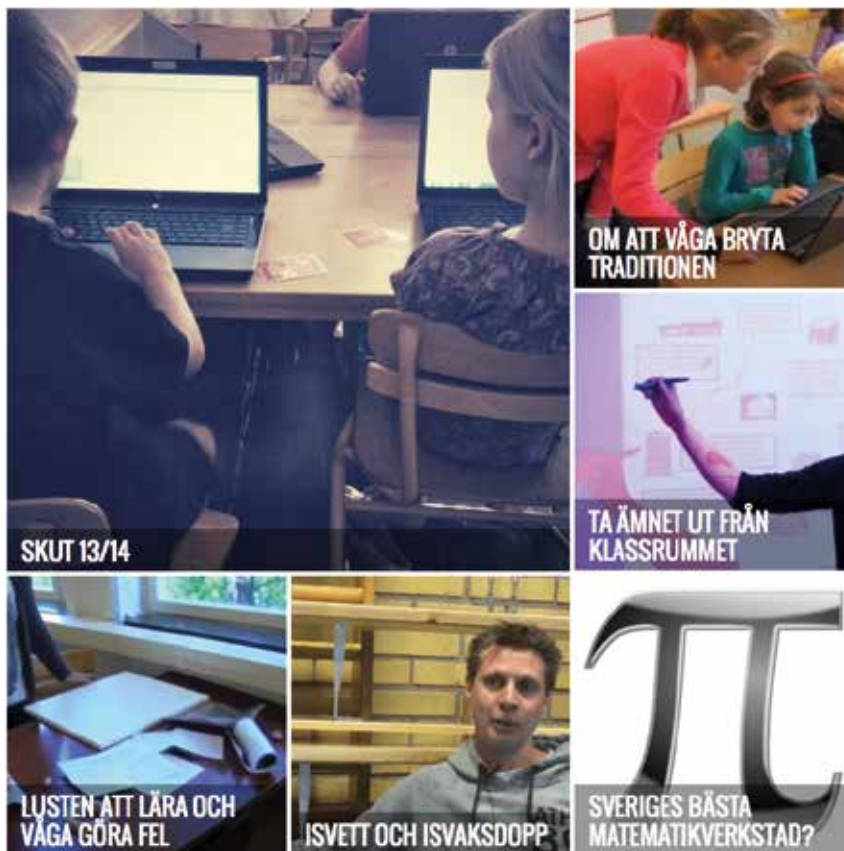
Ta till vara alla elevers individuella förutsättningar

– Målet är att vi ska ha en likvärdig skola där alla elever kan prestera optimalt, utifrån sina individuella förutsättningar. Alla elever ska uppmärksammas. Jag tror personligen att de digitala verktygen har en stor potential när det gäller att möta och ta till vara på alla elevers individuella förutsättningar, säger Henrik Thunes (M), ordförande i Barn- och ungdomsnämnden i Sollentuna

Henrik Thunes ser framför sig en skola där de finns gott om utrymme för att utforska nya pedagogiska metoder och lösningar. Den delandekultur som nu utvecklas i Sollentuna är ett steg på vägen menar han, och den gäller alla i skolan.

– Det är inte bara lärare och skolledare som delar med sig. När jag besöker skolor får jag också höra om hur elever delar med sig mer till varandra, via datorn, mobilen. Eleverna lyfter varandra genom att dela. Det är fantastiskt och visar på en stor potential.

CARINA NÄSLUNDH

Bilden visar Parasoll, Sollentunas pedagogiska forum på nätet, parasoll.edu.sollentuna.se.

Dela, lära, våga, växa

Det sjuder av skaparlust i Sollentuna skolvärld. När juryn för Guldtrappan träffar lärare och rektorer är budskapet det samma. "Vi delar med oss", både i sociala medier och vid fysiska träffar. Både av succéer och misslyckanden. Att visa vad man gör och tänker, att diskutera med kollegor har för många blivit en naturlig del av skolvardagen.

– Det är en kulturförflyttning som skett där nivåbarriärerna brutits ner, säger Anders Bjur, rektor på Sofielundsskolan.

En delandekultur uppkommer inte av sig själv utan det är ett medvetet arbete som ligger bakom. Och delningskulturen har uppmuntrats aktivt och har påverkat synen på konkurrensen mellan skolorna.

– Vi delar saker mellan varandra på alla håll, det går kors och tvärs väldigt prestigelöst, menar Tapio Liimatainen, rektor på Häggviks förskolor och skolor.

Och när Erik Jaråker, lärare i Sollentuna under Guldtrappejuryns besök använder twitter för att fråga sina kollegor varför just Sollentuna borde vinna utmärkelsen Guldtrappan är det flera som pekar på just delningskultur, pröva och lära tillsammans.

– Vi vågar prova oss fram där ingen varit tidigare, lär oss av det vi gör, får självförtroende, växer och lyckas, säger en av lärarna på twitter.

MONICA ESBORN,
CARINA NÄSLUNDH

Sollentuna

En kommun som vågar pröva

Det började med ett politiskt beslut 2010 om 1-1 och fastän det stormat en del så stod man upp för det. Nu några år senare beskriver förskollärare, lärare, rektorer, förvaltningsledning, skolchef, skol- och IT-utvecklare och politiker samfällt att arbetsklimatet förändrats. Och att en satsning på IT måste innehålla en medvetenhet om vad man vill uppnå.

Även innan 2010 fanns det enskilda skolor i Sollentuna som själva tagit ansvar för sin digitalisering och många lärare hade genomfört PIM. Det fanns genom detta ett begynnande nätverkande mellan kollegor och det fanns IKT-inspiratörer. Men varje skola arbetade för sig och konkurrenständandet mellan dem var stort.

Annika Agélii Genlott och Sara Penje, lärare i svenska och matematik och IKT-inspiratörer, fick tidigt gehör för att koppla ihop 1-1-satsningen med skriv- och läsutvecklingsarbetet, STL. De två anställdes som skolutvecklare i svenska och matematik och satsningen på STL riktades in på den grundläggande läs- och skrivutvecklingen. Kurser genomförs regelbundet läsårsvis som lärarna och rektorerna deltar i.

Sedan några år beforskas Sollentunas STL-satsning av Annika Agélii Genlott som knutits till Örebro universitet. Och hon kan se resultat.

Mycket är på gång idag i Sollentuna och det förefaller som om proppen gått ur när det gäller att ta vara på IKT i lärandet. Vad har då varit det viktigaste för att nå dit man gjort?

– Vi har vågat låta några gå före och nu har vi släppt fram kraften, säger Annika Agélii Genlott. Det har varit en trägen vandring och man måste jobba från flera håll samtidigt, säger hon.

Mötesplatser en styrka

Styrkan i Sollentunas bygge anser hon vara att man hela tiden skapar mötesplatser och då försöker få med alla nivåer från början – alla perspektiv behöver vara med Kommunhuset på plan 5 i Sollentuna centrum har också blivit en viktig mötesplats dit man gärna kommer.

Daniel Broman, skolchef sedan 2012 för Barn- och ungdomsförvaltningen, har sina tankar om vad som varit viktiga faktorer:

– Att vi har fått fokusera på samma mål och att vi fått jobba med dem över tid. Det ligger ett förtroende i detta och det hinner sjunka in vilka de är, säger Daniel Broman.

– Varje skola har sedan fått bestämma, utifrån sina specifika förutsättningar, hur de bäst gör detta. Det har också varit viktigt att betona att det inte är så farligt att göra fel eller att göra saker tillsammans.

Hur man talar om skolan påverkar också.

– Vill man lyfta skolan så ska man prata gott om den, säger Daniel Broman.

MONICA ESBORN

Jury för Guldtrappan:

Stefan Bonn,
Specialpedagogiska
skolmyndigheten

Varför är utmärkelsen Guldtrappan viktig?

– Det är viktigt att uppmärksamma ett utvecklings- och förbättringsarbete av skolverksamhet som leder till att elever inte hamnar i svårigheter! En tillgänglig lärmiljö är en förutsättning för detta. När fler möjligheter erbjuds i form av ledning och stimulans inom ramen för reguljär verksamhet innebär det färre anpassningar riktade mot ett fåtal elever.

–Vi förutsätter att skolan har en strävan att utveckla en optimal lärmiljö och genom en differentierad pedagogik skapa förutsättningar för att möta alla elever oavsett funktionsförmåga.

Var det svårt att välja ut de fem finalisterna?

– Många val är svåra och detta är inget undantag. Det finns många styrkor i de beskrivna organisationerna, men även utvecklingsområden. Trots gedigna underlag är det svårt att utse en vinnare.

Stefan Bonn, Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Joao Pinheiro (S), ordförande i Barn- och utbildningsnämnden i Sundsvall.

Digitala läromedel i fokus

– I Sundsvall har vi medvetet satsat på it och digitalisering som ett led för skolan att möta eleverna och från start fanns det också ett tydligt fokus på att detta var en fråga som var särskilt viktig för elever med särskilda behov, säger Joao Pinheiro (S), ordförande i Barn- och utbildningsnämnden i Sundsvall.

När det gäller hårdvarusatsning och infrastruktur är den största satsningen genomförd, menar Joao Pinheiro.

– Fokus nu är bland annat läromedel där vi måste satsa mer och mer på pedagogiskt digitalt material och att fortsätta bygga kompetens hos lärarna.

– I dag har vi många lärare med spetskunskaper, men för att digitalisering ska slå igenom i hela skolan krävs bredd. Och kompetensutveckling, och det ska vi fortsätta att arbeta med under denna mandatperiod, liksom läromedelsfrågan, säger Joao Pinheiro.

CARINA NÄSLUNDH

Sundsvall

Leda och lära – med eleverna i fokus

Besluten är på plats, både på kommunal och regional nivå, om att utbildning är ett prioriterat område. Planering pågår för fullt för att se över och uppdatera skolbyggnaderna. Lägg därtill ett systematiskt utvecklingsarbete med både bredd och spets. Det finns en IT-strategi och tekniken är på plats.

En viktig utgångspunkt i Sundsvalls förändringsarbete är eleverna. Tommy Nilsson, skoldirektör, använder sig av dialogsamtal.

– Jag är ute varje år tillsammans med utvecklingschefen och ställer frågor till eleverna om vad som kan öka deras motivation, berättar han.

Tidigare låg fokus kanske mer på elevernas resultat men nu har en förskjutning skett till att titta mer på hela deras resa.

– Eleverna tycker att digitala verktyg hjälper dem att bli mer intresserade, betonar Tommy Nilsson.

Ett annat verktyg som han använder för att åstadkomma en likvärdig IT-miljö för eleverna är målplanerna.

– Alla anställda har individuella målplaner och genom att cheferna efterfrågar och följer upp hur varje anställd tar sig an beslutade satsningar, får vi genomslag. Det ger en tydlighet i vad vi förväntar oss, betonar Tommy Nilsson.

Att det finns ett utbyggt stöd för utveckling på individuell nivå är viktigt. Tid är en annan faktor.

– Det är enormt viktigt att ha långsiktighet i sina satsningar för

att de ska vara hållbara. Det handlar också om en kulturförändring där vi utmanar Jante och på bästa sätt försöker ta vara på professionens engagemang och vilja att åstadkomma något. En rörelse är absolut på gång i Sundsvall och nu gäller det att vara uthållig, understryker Tommy Nilsson.

En annan viktig funktion har IT-rådet som funnits sedan 2006 och har en bred sammansättning där medlemmarna är utvalda för att representera ett geografiskt område och åldersspannet 0-20 år.

– Inför beslut, till exempel om något som rör gymnasiet, är det vår uppgift att också försöka se hur det påverkar barnen i förskolan och vice versa, berättar Annelie Hjelm, gymnasiektör.

Alla ska dela

Det sker mycket och har gjort så länge när det gäller IT och lärande i Sundsvalls skolor och förskolor och man satsar på delande och mötesplatser för erfarenhetsutbyte mellan kollegor.

En utbildning för alla lärare har precis startat, kallad Net21, för att koppla den till kommunens vision om Sundsvall som den bästa skolkommunen 2021. Även i den är delandet en viktig bit. Tanken är att främja en delakultur, men ambitionen är också att alla ska vara med i den vilket kan vara ett längre eller kortare steg för lärare att ta.

MONICA ESBORN

Eleverna från årskurs 2 på gymnasiet i Sundsvall presenterar det arbete de gör i kursen "Youth in Action", där de på olika sätt hjälper en by i Zanzibar under kursens gång.

Youth in Action:

Eleverna som gör skillnad i Sundsvall och i Zanzibar

– Det är något annat än att bara sitta i klassrummet. Det mesta vi gör är praktiskt och vi får tänka själva hur vi ska lösa uppgiften. Och vi ser att det vi gör kan göra skillnad.

Anton, Ester, Oskar, Ida, Cajsa och Julia går alla andra året på Sundsvalls gymnasium och har valt kursen "Youth in action" en kurs där eleverna samverkar med en skola i Makunduchi i Zanzibar.

Eleverna får i kursen själva komma på ett projekt som ska komma byn Makunduchi i Zanzibar tillgodo. Tidigare år har det bland annat handlat om mat och rent vatten. I år har eleverna via olika event samlat eleverna in mobiltelefoner som de ska ta med sig till byn när de själva åker dit i två veckor. Men de har redan träffat ungdomar och lärare från byn, via Skype.

– Kursen blir vad man gör den till säger, Cajsa.

Några vill fördjupa sig mer i praktisk marknadsföring, andra är mer intresserade av u-landsfrågor. Men gemensamt är att de uppskattar att de kan se resultat av sitt arbete. De får både teori och praktisk tillämpning.

Läraren Trevor Fisher har jobbat med kursen i flera år och är imponerad av sina elever.

– Eleverna märker att de är lika smarta som alla andra och att det de gör kan göra stor skillnad, säger Trevor Fisher.

Och Anton, Ester, Oskar, Ida, Cajsa och Julia är eniga, arbetssättet skulle kunna användas även i andra ämnen. Det skapar motivation.

CARINA NÄSLUNDH

Jury för Guldtrappan:

Mats Rosenkvist, Infomentor

Varför är utmärkelsen Guldtrappan viktig?

– Samhället förändras snabbt. I skolan går det inte lika snabbt och dessutom olika snabbt. På fler och fler skolor händer det mycket men på vissa ställen står det nästan stilla. Då är det viktigt att sprida och visa på hur de som ligger i framkant tänker och vad de gör.

Var det svårt att välja ut de fem finalisterna ?

– Det var inte enkelt men heller inte så svårt – finalisterna har alla generellt sett mer "tänk" och "bredd", tycker jag. Med "tänk" menar jag vad det ska leda till och hur man kommer dit, med "bredd" menar jag också fokus på att nu ska alla med.

Elin Lahtinen, gymnasieelev i Sundsvall.

Samarbete ger framgång

När jury för Guldtrappan besökte Sundsvall var det gymnasieeleven Elin Lahtinen, som fungerade som konferencier. Elin är övertygad om att samarbete är en av framgångsfaktorerna i Sundsvall.

– Folk jobbar tillsammans och börjar tänka framåt. Vi är inte ända framme, men vi delar med oss av vår utveckling, säger Elin Lahtinen.

G U L D T R A P P A N

*Skolhuvudmän i framkant
– digital skolutveckling*

Partners:

- Skolverket
- Specialpedagogiska skolmyndigheten
- Vinnova
- Skolchefsförningen
- Sveriges Skolledarförbund
- Fronter AB
- Gleerups Utbildning AB
- Liber AB
- Modellen/Infomentor
- Netsmart AB,
- Stiftelsen DIU
- Sveriges Kommuner och Landsting

*Initiativtagare är Stiftelsen DIU samt
Sveriges Kommuner och Landsting*